

»Doticaji s ranjivošću u vjeroučiteljskom pozivu« – Katehetska ljetna škola za vjeroučitelje

Gordana Barudžija

Gordana.Barudzija@azoo.hr

Katehetska ljetna škola za vjeroučiteljice i vjeroučitelje koji rade u srednjim školama pod naslovom: *Doticaji s ranjivošću u vjeroučiteljskom pozivu* održana je u *pandemičnoj* situaciji u Zagrebu, 25. kolovoza 2020. godine u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu. Broj sudionika je bio ograničen na 100, a program maksimalno prilagođen trajanjem predavanja i prihvatljivim oblikom rada bez, na ovakvim stručnim skupovima uobičajenog, radioničkoga dijela. Organizator ovakvih državnih stručnih skupova za vjeroučitelje je Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, a suorganizator Agencija za odgoj i obrazovanje. U ime organizatora Katehetske ljetne škole, Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije, stručni skup je vodio predstojnik toga ureda izv. prof. dr. sc. Ivica Pažin koji je na početku skupa istaknuo da atmosferom rada Škole dominira tišina koja naglašava distancu od svega onoga naviknutoga u svakodnevnici, a koja je za kršćane prostor povlačenja u sebe u traženju putova do srca Evanđelja. Prisutne su pozdravili novi ravnatelj Nadbiskupijskog pastoralnog instituta dr. sc. Jakov Rađa, koji je pohvalio odabir teme, ravnateljica Agencije za odgoj i obrazovanje dr. sc. Dubravka Brezak Stamać, koja je konstatairala da svi zajedno osjećamo teret novonastale situacije, a ovogodišnju temu prepoznala kao odgovor na »novonormalno« te predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju nadbiskup Đuro Hranić, koji je podsjetio je da je Katehetska škola mjesto otkrivanja nove ljepote starog vjeroučiteljskog poziva. Voditeljica programsko-organizacijskoga odbora prof. dr. sc. Ana Thea Filipović na početku je kontekstualizirala odabranu temu Katehetske škole govoreći o četiri ranjivosti o kojima su opširnije izlagali predavači škole: ranjivost vjeroučitelja, ranjivost Crkve, ranjivost čovječanstva i ranjivost Zemlje.

Prvo predavanje održao je dr. sc. Đurica Pardon s naslovom *Ranjivost Zemlje: Kršćanski odgoj za ekološku odgovornost*. Predavač je iznio konstataciju da je zemlja ranjena, a da je svijet u kojemu živimo bolestan. Pema njemu, koronavirus je samo jedan od pokazatelja neuravnoteženosti svijeta i opasnosti stanja u kojemu se nalazimo. Pred svima je, naglasio je predavač, svjesno i odgovorno

traženje nove prakse i drugačijeg načina razmišljanja koji će voditi do novih navika. Velik je to odgojni izazov na koji se ne može odgovoriti samo pružanjem informacija i znanstvenih činjenica o stanju okoliša i planete Zemlje nego je potrebno jačanje svijesti o potrebi ekološke ravnoteže na osobnoj i međuljudskoj razini, na razini odnosa s drugim živim bićima i na razini odnosa s Bogom, na što u enciklici *Laudato si'* poziva papa Franjo. Za kršćanski odgoj predavač je naveo konkretne primjere koje je potrebno ugrađivati u odgojno-obrazovne procese, a čine ih: usađivanje dobrih navika, utvrđivanje svijesti o osobnoj odgovornosti za svijet u kojemu živimo, poticanje načina ponašanja koji izravno utječu na dobrobit okoliša, kao što su izbjegavanje upotrebe plastike i papira, smanjenje potrošnje vode, odvajanje otpada, kuhanje onolike količine hrane koja se može pojesti, pokazivanjem brige za druga živa bića, korištenje javnog prijevoza, sadnja novih stabala i brojne druge navike. Ekološkim odgojem promiče se skrb za sva stvorenja, a njegov je cilj, prema predavaču, oblikovati ozračje poštovanja za okruženje u kojemu živimo i stvoriti drugačiju kulturu brige za tlo, vodu, zavičaj, teritorij, državu i domovinu.

Drugo predavanje *Ranjivost čovjeka: Pogled iz kršćansko-teološke perspektive* održala je doc. dr. sc. Katica Knezović. Predavačica je skrenula pozornost na činjenicu da čovječanstvo oduvijek izloženo prirodnim katastrofama manjih i većih razmjera koje ukazuju na ovisnost čovjeka o prirodi koja ga okružuje i kojom on nastoji ovladati. Prema riječima autorice, ranjivost čovječanstva se tijekom povijesti očitovala u različitim oblicima, među kojima je i širenje zaraznih bolesti, ali je danas situacija različita zato što se nekada radilo o epidemijama, a danas se govori o pandemiji, jer je virusom Covid-19 zahvaćeno čitavo čovječanstvo. Na takvo širenje virusa utjecala je velika pokretljivost stanovništva i različiti oblici transporta koje je omogućio tehničko-tehnološki napredak. Predavačica je zaključila da je upravo tehnološko-tehnički napredak, na kojemu počivaju gospodarstva svih zemalja svijeta, od čovjekovog blagoslova postao njegovo prokletstvo. Za primjer etičara koji je ukazivao na probleme koji proizlaze iz takvoga napretka, autorica je izdvojila Hansa Jonasa koji je na temelju načela odgovornosti razvio etiku budućnosti koju opisuje zahtjev da je čovjek obvezan djelovati tako da učinci njegova djelovanja nikada ne dovedu u pitanje opstojnost života na Zemlji. Predavačica je istaknula tvrdnju da je nužan zaokret u čovjekovu odnosu prema svome staništu bez kojega ne može opstati, a jednu od inicijativa koja je usmjerena na to potaknuo je papa Franjo enciklikom *Laudato si'*, kojom papa promiče svijest o Zemlji kao jedinom domu i o potrebi ekološkoga obraćenja i odgoja. Uz brigu za okoliš, autorica je naglasila važnost zajedništva i očuvanja zdravlja od posljedica virusa Covid-19, ali i od posljedica izolacije te je zaključila da je ranjivost čovječanstva ustvari ranjivost svakog pojedinca i njegova okoliša.

Treće predavanje *Ranjivost Crkve: Zloporaba moći, tijela, savjesti* održao je doc. dr. sc. Josip Bošnjaković koji je svoje predavanje oblikovao oko nekoliko

svetopisamskih tekstova. Prva je slika Tome koji je tek nakon osobnoga iskustva u susretu s Isusovim ranama ispovjedio svoju vjeru. Na temelju ove slike, predavač je potaknuo na razmišljanje o teškim ranama Crkve zbog različitih zloporaba moći koje se očituju u međuljudskim odnosima. Druga slika pomaže tumačenju razumijevanja moći u Crkvi što je važno za suživot svih članova Crkve. Predavač ne naveo primjer krivoga razumijevanja moći od strane apostola kada su gromovima željeli »zasuti« one koji drugačije misle ili ih ne žele primiti. S druge strane, ispravno razumijevanje moći se očituje u služenju, naglasio je predavač. Treća slika je slika Crkve kao mističnoga Tijela Kristova, koja, kao i svako pojedinačno ljudsko tijelo, pamti traume koje je preživjelo. Predavač je zaključio da je trajalo vrijeme osvještavanja i zajedničkog napora u zaštiti ranjivih osoba u Crkvi, ali i samoga Tijela Kristova, a u tom procesu je potrebno ulje suosjećanja što zacjeljuje rane i vino radosti što oporavlja klonuli duh. Posljednja biblijska slika koju je predavač otvorio poslužila je kao primjer razlučivanja u vlastitoj savjesti i srcu kako činiti dobro, a izbjegavati zlo. U Starome zavjeru Juda je zajedno sa svojom braćom prodao svoga brata Jišmaelcima, a kićenu haljinu donio ocu uz riječi »prosudi« je li to haljina Josipova, a već u sljedećem poglavlju isto pitanje »prosudi« Judi postavlja njegova snaha Tamara koja je začela njegovo dijete nakon smrti dvojice njegovih sinova, a Juda ju prozvao bludnicom da bi na kraju zaključio: *Ona je pravednija nego ja*. Zaključak predavača na kraju je bio da je osuđivanje drugih, pokušavajući prikriti vlastite pogreške i rane, kratkoročan proces koji ne vodi k zdravlju i čistoj savjesti, a priznavanje pogreške i traženje oprosta je put iz ropstva u slobodu, koji nekada traje cijelu generaciju.

Četvrto predavanje *Ranjivost vjeroučitelja: Izvori ranjivosti i nošenje s ranjivošću* održala je doc. dr. sc. Sanda Smoljo-Dobrovoljski. Predavačica je govorila o ranjivosti na psihološkoj i duhovnoj razini. Govor o psihološkoj ranjivosti odnosi se na naravne dinamike i uvodi u razumijevanje ranjivosti u duhovnom području. U prvome dijelu predavanja obradila je psihogenezu ranjivosti s posebnim naglaskom na utjecaj strukture ličnosti koja, s obzirom na razvojne, emocionalne i socijalne uvjetovanosti, dovodi do prihvaćanja ili neprihvatanja ranjivosti. Predavačica se usmjerila na profil vjeroučitelja i analizirala moguće izvore ranjivosti koji do izražaja dolaze u profesionalnom odgojnom okviru te kao takvi mogu utjecati na vjeroučiteljeve kompetencije na kognitivnoj i emotivno-socijalnoj razini. Predavačica je dotaknula pitanja društvenih čimbenika, utjecaj kulture i očekivanja te institucijskih čimbenika koji dolaze iz vertikalnih odnosa vjeroučitelj-nadređeni. U drugome dijelu predavanja predavačica je analizirala psihodinamiku i diferencijalnu sliku ranjivosti, viktimizma i viktimizacije radi ukazivanja na procese i sadržaje koji su u pozadini ranjivosti te ukazala na razlikovanje zrele, nezrele i patološke oblike ranjivosti. U zadnjem dijelu predavanja prikazani su zreli mehanizmi nošenja s ranjivošću. Također, predavačica je protumačila razvojnu i pedagošku ulogu ranjivosti u vjeronauč-

nom kontekstu i ukazala na to da ranjivost može biti koristan »alat« za uspostavu boljih odnosa s učenicima te može poboljšati intrapersonalno i interpersonalno funkcioniranje. Predavanje je ponudilo vjeroučiteljima pragmatične smjernice nošenja s ranjivošću i pokazalo put integriranja ranjivosti i korištenja njezinih potencijala za unapređenje edukacijske i formacijske kompetencije.

U primjerima dobre prakse Ivana Hac, dipl. teol. je u predavanju *Kurikulumsko planiranje – prednosti i mogućnosti* podsjetila sudionike na obilježja toga planiranja te ukazala na prednosti i različite mogućnosti kurikulumskog planiranja. Predavačica je usporedila način planiranja prema planu i programu i prema kurikulumu nastavnoga predmeta katolički vjeronauk, povezala godišnji izvedbeni kurikulum i tematsko planiranje te u tom kontekstu navela primjer videolekcije iz nastave na daljinu kao pomoć u ostvarivanju različitih ishoda i način upotrebe zajedno s vjeronaučnim udžbenikom.

O *načinima upotrebe videolekcija u različitim uvjetima rada* govorio je lic. theol. Tomislav Šegina, dipl. kateheta. Predavač je predstavio nekoliko načina na koje se mogu upotrebljavati videolekcije u modelu nastave na daljinu i u normalnim uvjetima rada, kako vjeroučitelji samostalno mogu izraditi videolekcije ili ih ponuditi učenicima kao projektni zadatak. Na kraju, ukratko je prezentirao rezultate istraživanja o učeničkom zadovoljstvu u radu s videolekcijama koje je provedeno putem online upitnika integriranog u zadnju videolekciju pojedinog godišta.

Transformacija pedagoških kompetencija – između ranjivosti i otpornosti naslov je posljednjega predavanja kojega je na Katehetskoj ljetnoj školi održao dr. sc. Petar Smontara, dipl. kateheta. Predavač je u teorijskom okviru multimedijске didaktike razmotrio pedagošku utemeljenost nastave na daljinu i njezine zakonitosti, potkrepljujući predavanje primjerima iz vlastite prakse. Zaključak je predavača da je potrebno jačati otpornost, podizati optimizam (općeg pozitivnog očekivanja od budućnosti), učiti restrukturirati vrijeme, pružati prikladnu skrb u slučaju krize i(li) retraumatizacije radi prevencije kumulativnog učinka kriznih događaja.